

Kracht en steun voor ouders met (ernstige) psychische aandoeningen

A stylized graphic of blue waves or abstract shapes in the bottom right corner, rendered in a lighter shade of blue than the background.

Peter van der Ende

Senior-onderzoeker Lectoraat Rehabilitatie
Hanzehogeschool Groningen

p.c.van.der.ende@pl.hanze.nl

Website: www.ouderschap-psychiatrie.nl

Onderwerpen

1. Schatting van het aantal ouders
2. Rehabilitatie en herstel (recovery)
3. Kracht voor ouderschap
4. Evaluatie-onderzoek
5. (Korte oefening)
6. Ouderschap met succes en tevredenheid

lastige ouders bestaan en
hebben recht op steun

A stylized graphic of blue waves or a tree-like structure in the bottom right corner, rendered in a lighter shade of blue than the background.

Carla is een alleenstaande moeder met borderline problematiek die een half jaar opgenomen is geweest in een psychiatrische kliniek en nu het ouderschap over haar twee kinderen, van hun oma weer aan het terugkrijgen is

Jan is een man met een langdurige depressie die de bezoeksregeling met zijn dochter inhoud probeert te geven.

Karin is af en toe psychotisch. Zij is moeder van drie kinderen. In psychotische periodes brengt ze haar kinderen bij de ouders van hun vriendjes.

Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA)

- Stemmingsstoornis (incl. depressie)
- Psychotische stoornis
(incl. schizofrenie)
- Verslavingsproblematiek
- Persoonlijkheidsstoornis
(incl. borderline)

Overige kenmerken

- Beperkingen in functioneren GAF- scores (Global Assessment of Functioning)
- Duur van de problematiek

- **Betekenis voor de cliënt**

Symptomen dreigend voor ouderschap

- Apathie
- Beperkte interactie
- Impulsiviteit
- Dronkenschap/roes
- Wanen
- Hallucinaties
- Hoge stress/Angst

Ouder met psychische
aandoeningen:
VERWAARLOZING EN
GEWELD ???

Hulpverlener:
LOYALITEIT CLIËNT
VERSUS
VERANTWOORDELIJKHEID KIND

- 50 filicides per 3 jaar
= 15 per jaar

-in de media 50 per jaar-

- psychiatrische diagnostiek vaak achteraf

Epidemiologische gegevens

Tussen 18 -65 jaar

- *Bijna de helft* van de 160.000 mensen met ernstige psychische aandoeningen (EPA) heeft kinderen (± 68.000)

EPA+ kinderen: 0,9% van de bevolking

Alle psych. aandoeningen en ouderschap
400.000 tot 600.000

KINDEREN

- 577.000 onder de 18 jaar.

Verlies ouderlijk gezag

- Bij ernstige psychische aandoeningen in Amerika, Australië 60%
- en bij moeders met schizofrenie 68% (Engeland)
- In Nederland van alle kinderen bijna 7000 onder voogdij (Hermanns, 2008)

Rehabilitatie

Mensen met psychiatrische beperkingen helpen beter te functioneren in de omgeving van hun keuze met zo min mogelijk professionele hulp (Anthony en Farkas, 1991)

Individuele Rehabilitatie Benadering (IRB)

- Veranderdoelen op terreinen van wonen, werken, leren en SOCIALE CONTACTEN
- Verkennen (doelvaardigheidsbepaling), kiezen, verkrijgen en BEHOUDEN
- Rollen innemen: studentrol, arbeidsrol
OUDERROL

Herstel (recovery)

- “ de unieke persoonlijke processen waarin mensen met psychische beperkingen proberen om de draad weer op te pakken en hun leven opnieuw inhoud en richting geven” Boevink e.a. (2008)

Strategieën voor ouderschap van mensen met psychische aandoeningen

- Dit onderzoek is gesubsidieerd door het Fonds Psychische Gezondheid.

Open vragen I

- Hoe ervaart u uw ouderschap?
- Wanneer vindt u iemand een goede ouder?
- Hoe geeft u ouderschap vorm in combinatie met psychische belemmeringen?

Open vragen II

- Wat is het meest uitdagend geweest voor u als ouder? En het meest helpend?*
- Wat betekende het hebben van kinderen voor uw leven of uw geestelijke gezondheid?*
- Wat hielp u om te slagen als ouder?*

**27 ouders met ernstige psychische
aandoeningen geïnterviewd
+ 4 ouders zonder deze
aandoeningen**

Bevindingen

- Het hebben van kinderen geeft structuur
- Extra goed doen als compensatie
- Inzichten om lasten te delen
- Communicatie over problematiek met kind is ingewikkeld

Alleenstaande moeder met kind van vier:

- *“Maar je krijgt ook wel heel veel terug. Het moederschap dat geeft ook veel voldoening en ja, eigenlijk is het ook sinds ik moeder ben dat ik zo stevig op mijn pootjes sta als nu, zeg maar. Het heeft mij wel heel erg veranderd”*

Conclusies (1)

- Ouders met psychische aandoeningen komen in hun kracht door het kind omdat ze bij de les moeten blijven.
- Het opvoeden biedt de ouder een basis voor maatschappelijke participatie
 - via school
 - via vriendschappen kind.

Conclusies (2)

- Samen zijn en samen activiteiten ontplooiën geven beiden levenskracht.
- Loyaliteit en solidariteit met een eigen kind geven kracht om door te gaan.
- Een nieuwe generatie en zo mogelijk een daaropvolgende generatie geven perspectief

Evaluatie van de methodiek

**Ouderschap met Succes
en Tevredenheid**

Vraagstelling bij Nieuwe methodiek

- Wat is het resultaat van begeleiden van hulpverleners die met “Ouderschap met Succes en Tevredenheid (OST)” getraind zijn ?
- Succes
- Tevredenheid
- Eigen kracht/regie (empowerment)
- Kwaliteit van leven

Ouderschap

- empathie
 - begrip
 - controle
 - emotie
 - genegenheid
 - discipline
 - grenzen
 - spanningen
- acceptatie van
zichzelf
- leren
- kennis
- organiseren van
activiteiten
- balans ouderschap en
eigen 'leven'

Empowerment

- **Attitudes**
- **Informele participatie**
- **Vaardigheden en kennis**

Evaluatie methodiek

- 6 instellingen (GGz of BW)
- 11 ouders in experimentele groep – Ouderschapsbegeleiding
- 15 ouders in controle groep “Care As Usual”
- Nulmeting + na een jaar een eindmeting

Resultaten

- Toename tevredenheid ouderschap in experimentele groep. Controle groep niet
- Het succes in ouderschap, aangegeven door hulpverleners en verwanten bevestigt de tendensen niet.

-vervolg resultaten-

- Empowerment valt in de experimentele groep iets terug, terwijl de controle groep iets verbetert volgens hulpverleners.
- De kwaliteit van leven is in de experimentele groep verbeterd.
- Subjectief gegeven: Alle 11 ouders en hun hulpverleners van de experimentele groep positief

Ouderschap met succes en tevredenheid

Marrie Venderink,
Peter van der Ende

Oefening

Uitgangspunten

- Eigen mogelijkheden ouders centraal
- Gebaseerd op Individuele
Rehabilitatie Benadering (IRB)
- Gemiddeld 1 jaar 1 uur per week/14
dagen
- Hulpverleners op MBO, HBO-
universitair niveau

Methode

Drie cliëntenwerkboeken “Ouderschap met succes en tevredenheid (OST)”

- I Huidig functioneren van de ouder
- IIa Versterken van de ouderrol
- IIb Hernemen of uitbreiden van de ouderrol

I. Huidig functioneren van de ouder

- Wie ben ik en wie is mijn kind?
- Tevredenheid en succes
- Steun, zelfvertrouwen en verwachtingen

Ila. Versterken van de ouderrol

voor ouder die met hun kind wonen

- Wie stellen eisen aan de ouder?
- Wat vraagt de ouderrol van *deze* ouder?
- Oplossingen kiezen
- Succesvol en tevreden ***blijven***

Ilb. Hernemen / uitbreiden van de ouderrol

voor ouders die apart van hun kind wonen

- **Wensen van de ouder**
- **Mogelijke activiteiten en situaties**
- **Wie stellen eisen?
Welke?**
- **Wie helpt /
oplossingen kiezen**

Aanbevelingen

- Specialisten, HBO'ers en MBO'ers ruim inzetbaar bij Begeleid Ouderschap zonnodig via bijscholing en stage lopen bij GGz
- Inleven in perspectief van de ouders
- Milieu benadering informele netwerken en professionele steun

Praktische handvatten voor steun bij ouderschap vanuit rehabilitatie

- Mogelijkheden van deze ouders ontdekken via open vragen
- Vragen waar belemmeringen zijn
- Wat zij willen ontwikkelen in hun ouderschap
- Hoe zij deze ontwikkelingen willen realiseren

Reacties / vragen:

p.c.van.der.ende@pl.hanze.nl

Websites:

www.ouderschap-psychiatrie.nl

Stellingen

- Ouders die recent gescheiden zijn vormen evenzeer een risico voor hun kinderen als ouders die een psychische aandoening hebben.
- Het informele netwerk tezamen met het professionele aanbod kunnen voldoende steun bieden aan ouders met psychiatrische beperkingen.